

ماچیک

که هه رگیز نه گه یشت

د. یوسف زهنگه نه

شعری رۆمانی

له ندهن ۲۰۲۱

ماچیک

که هرگز نه گه یشت

د. یوسف زهنگه نه

له ندهن- ۲۰۲۱

د. زهنگانه، یوسف.
ماچیک که هەرگیز نهگه‌یشت.
هه‌لبه‌ستی رۆمانسی.
له‌ندهن- ۲۰۲۱

Zangana, Yousuf, Dr.
A Kiss Which Never Arrived.
Romantic Poems.
London, 2021.

پيشكه شه وه:

كه سيك، كه نه زانيت، خوشيم گه ره كه، به لام،
بيدهنگه، وه كوويدهنگي بائي فرشته كان. جارووبارتيت
وه خه يالماو له خوم نه پرسم، تو بيژي، خويشي
فرشته يه كي ناسماني نه ویت و له زماني نيমে ي
زه وينشینه كان، تينه گات و له ره مزو رازما سر
دهر نه كات؟

بوئه، بيدهنگيه كه يم وه لاوه زور سه يره!

بۆ دەرناکەویت

دەرنەکەوتیت، نازدارەکەم، کە بتبینم،
بەھۆی خەمی دووریتەو،
خەویش برا، لە چاوانم،
زۆر دلشاد بووم،
کە جارووبار دەھاتیتە،
خەوونی نیو خەووی شەووانم،
تەنھا ئوومئیدیک کە ماو،
لەو دوونیا،
لەویش دەکریت؟
پرسیاریکە،
لە ولامی، بە گوومانم،
لە راستیدا، کە نازانم.

عیساکہ م

نازدارہ کہ م،
گہر بیّت و بیّت،
بہ ئاماژہ ی،
یہ ک نیگاہ ک،
یہ ک پوورکہ ی چاوو،
دہ بیت بہ عیسای مہریہ م و
منی مردووش،
بہ بالندہ ی لہ خاک و قوور
درووستکراوو،
بہ فوویہ کی، بوو بہ بالدار،

بوو به گیاندار،
به هانت،
منی مردووش،
جاریکتر،
پیمده به خشیت،
به بی گوومان،
ديسان، ژيان،

ماچ ژيانبه خش

هرکه لیوت،

دهخه یته سه ر لیوی گوئیک،

ماچی ده که ی،

ژینیکی تازه ی پیئه ده ی،

ئه ی ئه و روژهی،

ژینی منیش نوی که یته وه،

نازداره که م،

که یه؟

که ی؟

که ی؟

خودا درهنگ تۆی خسته ریم

چونکه دهنگیم نه بیستبوو،
هیچم له خوا نه ویستبوو،
رۆژئیک وتم، خوداوهندا،
په ریه کم پیشکه ش بکه،
له و دوونیا دا،
کاتی که دیم،
هینده (رحیم و کریم بوو)،
له م دوونیا دا،
به لام درهنگ،
تۆی خسته ریم.

خودا کۆمهک

خوداوهندا،
سه ر لیشیواووم نازانم،
چیم کردوووهو ده بیټ چیبیټ،
من تاوانم،
له وه ته ی هه م،
تیر ده پیکیت،
له شم،
گیانم،
جاریک گولله ی هاوسه نگران،

دووجار گولله ی دوژمنانم،
ئوانه گشت چاره کران،
به کوششی پزیشکانم،
چاووی رهشی ئاسکۆله یه ک،
به ردینه دل،
بېبه زه یی ئه مجاره یان،
به بیووچان،
که وتوو هته، تیر یارانم،
هه زار خوژگه به وانیتر،
دلی پیکاو م ئه مه یان،
نه لای پزشک، نه حکیمان،
دهست ده که ویت ریچاره یه ک،
بۆ دهرمانم،
بۆیه په نام بۆ تۆ هیئا،

پهروهدگار،
یا دئی ئه و نه رم بکه،
یا ئه وهی من،
بکه به بهرد،
یا به ئاسن،
یا خود به دار.

خالی قیبله

په نجاو چه ند سأل،
سوجهم دهبرد،
روو له خالی قیبله یه کی،
به چاووی من نه بینراوو،
قیبله گؤرا،
کاتیك خالی،
سه ر لیوی توم،
هاته بهرچاوو.

سه راب

هاتى گيانه،

به ديتنت، مه ست بووم،

به لام،

كوورته خايه ن،

هر وه كوو،

مه ستى شه راب بوو،

كه رويشتى شوينت كه وتم،

تا تينوويه تيم بو بشكىنى،

به لام نه فسووس،

نه وهى كه وا شوينى كه وتم،

تو نه بوويت و

(سراب) بوو.

گری بوورکان

سالیانیکه،

دامرکاوہ گرت به لام،

له دلمدا،

هر بوورکانی،

هر به کانی نیوی ده بهن،

با سه رچاوهی،

ووشککات کانی.

هەر تۆ نه بێت

هەر ئه و نه بێت،
هه موو خه لکی ئه م جیهانه،
چاک ده زانن خو شیم ده وئ،
شیتیم، شه یدايم،
دیوانه.

چاوو

ئهوه چاوه،

ياخود داوه،

بؤراوکردن، به دهستی خوا،

لهسه روی تو،

نیژراوه؟

دهرکه وتنت

چییه، بۆچی،

راوهستاون خه لکانی شار،

له که ناری جاده کاندا،

به چاوه پروان،

تۆ به ته مای دهرکه وتنی،

نازداره که م،

دیاره دیسان؟

ماچ و ماروئه ژدهها

ئه گهر بیټ و بۆم هه لکه ویت،
مژی بادهی لیوه کانی،
به لیوانم،
هه زار به لپن، بهری نه دهم،
له سینهمدا، تا بمینیت،
که هه ناسه،
یا چرکه یه ک، که بتوانم،
له و دوونیا شدا، وه کوو سزا،
چه ند مار هه یه و چه ند ئه ژدهها،
بکه ونه له ش و گیانم.

بۆنی تۆ

که ش و ههوا ناسیك،

ئه مشه و،

وتی سبهی،

ره شه بایه ک زۆر تووند و تیژ،

له راسته وه به ره و چه پ دئ،

خودا وه ندا،

تا زوو بگات،

چه رخی گه ردوون،

که میك تیژتر، بچه رخینه،

به لكو له رئ،

که میك بۆنی، یاره که می،

له گه ل خویدا هه لگرتی.

سۆما

خۆزگه زووتر،
چه ند سائیکی له مه پيشتر،
به چاويلکه ی رهشی ئەستور،
چاوه کانت داده پۆشی،
له و کاته دا،
به م شیوه یه،
نه سۆمایان له دهست ده دا،
دوو چاوانم،
نه شده سووتان،
دل و دهروون،
نه به ئەفسوون،
نه به گریان.

ناره زوو

بلی روریک بیت،
وهک دره ختیکی
کو تایی پاییز،
بیته بهر چاووم،
تا کو دامرکیٹ،
ئه و گره ی که وا،
چه نای چه ند سائه،
به ربووه ته، میشک و
دل و هه ناووم.

سزای خودا

گرت له دار،
له بهرد، ئاسن،
له ئاو، ئاگر،
له من بهردا،
ئه ی ناترسی،
تۆ له خودا،
له بهرامبهر ئه و ستهمه،
سزات بدا؟

چاوانی خوومارت

مه‌ی بنۆش نیم،

سه‌رسوورپماوون، هاوړپیانم،

ئه‌ی هه‌میشه،

من مه‌ستی چیم،

نازانن خو،

مه‌یخانه‌مه،

دوو چاوانی،

خووماری تو.

(سجدة)

خودا ته نها،
جوانییه کی به بیوینه ی،
به تو به خشی،
بو سوپاسی،
روژی چه ند جار،
سه ری (سجدة)، له پیشگایدا،
داده نوینی،
به لام منی شیّت و شهیدات،
دلی خومم پیشککش کردی،
هه زار نه فسووس،
به یه ک وشه ش،
نامدوینی.

ئۆقرە

عشقى تۆ بوو، وايلېكردم،
لە باوھشى ھىچ گولېكدا،
ئۆقرە نە گرم،
ھەر بە تە ماى بۆنى تۆ بىم،
تاكو دەمرم.

دوو بۆچوون

که به راستی، له بهر چاووی،
نامدوینی،
که لیت دوورم،
دیاره، بئ من،
سه رگهردان و سه رلیشیواو
به بئ لانه و
به بئ شوینی،
به کام بۆچوون، باوهر بکه م،
دهتوانی بۆم،
بسه مینئی؟

که وانی ئه برۆت

که وانی ئه برۆی چاوانت،
دهرکهوت ئه مشه و،
له ئاسمان،
وایانزانی که وای مانگه،
کردیان به جه ژن،
موسلمانان.

شاكار

له وینه یه ک، که بۆی ناردم،

له گوئزارپک،

به گووله وه بۆی گیرابوو،

به نیگای چاوو،

پرسی : کاممان؟

وتم: که تۆ،

پرسی: مه به ست؟

زۆر جوانتری، پیم راگه یان.

له چی،

پرسی؟

له گولانی هه موو جهان،

تۆی، شاکاری،

هوونه ری خودای ئاسمان.

رهشي چاواني

سهرم سوڀماوه، له ڪاري خودا،
دهڀي مه بهستي چي بيت، له وهي ڪه،
جواني نه ماوه، ڪه به ووي نه دا،
ئه وهي هوونهري دهست و بيريه تي،
له يه ڪ مرؤفدا، گشت بيت پيدا،
شيوهي هه ر دهئي، خودي هه تاوه،
رهشي چاواني،
شهووي دهيجووري عاشقان شهيدا،
نهرمه، نيانه،
هه ر ئه لئي شنه ي،

نه رمه شه مائی،
دهمه و به یانه،
که قسه ئه کات،
کانگای شه کره، گشت وشه کانی،
وهک من ئه سووتن و گر ئه گری دئی،
که سینک گهر که وته،
به ر نیگای تیژی،
تیشکی چاوانی،
سو پاس خودایه که تو ئه تزانی،
من شیت و شهیدای،
دوو چاووی ره شم،
بویه ئه م جوانهت، هینایه ریگه م،
بلی روژیک بیت،
ببیت به به شم؟

فتواى هه ندىك له مه لايان

بو يه كجاريك بو، له خودان،
هه ندى شىخ و هه ندى مه لا،
چه ندين فتوايان ده رچووان،
بويان كردمه، تاوانيكي نه به خشاوو،
له گونا هه زور گه وره كان،
دوزه خيشيان، كرد به به شم،
به ميوانى،
مار،
دوو پشك و نه ژديه اكان،
به لام كه تو تيده پهرى،

به پیشیاندا، نازداره که م،
بۆنت خوشرت، له وهی هه موو گوئزاره کان،
له دهنگی، ئە لا ئە لایان،
له ماشه لا، ماشه لایان،
ده که وپته، له رزه زه مین،
جۆریک مهستی جوانیت ده بن،
له بیر ده که ن که چین خۆیان،
(فتوی) (نسخ) و
تاوان (منسوخ)،
ده بیّت لایان.

خه و نیکی و راقه که ی، له شعریکی بی کیش و سه روادا

هه وریکی رهش دایپوشیم و
له ده ریایه ک، گه لیک ره شدا،
مه له وانی نه زان،
که و تمه مه له وان،
نه رمه شنه یه کی، ئیوارانی هاوین،
وهزی به سه ر روومدا،
گیلاسه تامیک،
لیوه کانهی بارانباران کرد،
گووله بو نیکی به هاری،

تیکه ل به هه ناسه م بوو،
چرپه یه کی فریشتانه،
ئاوازیکی به هه شتیانیهی، خویند به گویمدا،
دوو نووکه ده رزی،
به ربوونه ختوکه دانم .
راچه لکیم،
خه ون بوو، بینیم،
بۆم ده رکه وت و
زۆر چاک زانیم،
چه تری قژت، هه وره که یه،
ره شی چاووت، مه له وانگه،
نه رمه شنه. هه ناسه ته،
گیلاس، چرۆی لیوه کانت،
گوول، کوولمه،

چرپەت، باسی تام و چۆژی ئەم چرکانە،
دەرزێبە کانیش.....
کانیاوی ژیانبەخس،
تینوویمانم.
کە ی تینووێبەتیم، بۆ دەشکینن،
ئەمەشیان خەیاڵە کە بوو،
ئەزانی، زۆرت بێر ئەکەم.

شه ویکی بی روناکی

له و رۆژهوه تیری چاووت،

دئی پیكام،

به ته ما بووم، ههستی خۆمت، بۆ دهبرم،

أما، به لام،

جۆریک ههستی له میشک بردم،

نه مدهتوانی که ریکی خه م،

بۆ دهبرین،

نه به نووسین،

نه به زمان،

وشه کانم،

تاكو بليّم،
وا هه ست ده كه م،
له و ساته وه هاتيه ريّم،
من ده شتيكي وشكي تينووم،
قليش قليشه، گشت گيانم،
چاوه پيتم،
وه ره ببه به بارانم،
من وه رزيكي وشكه سالم،
به هاريكي بي گه لاو گوول،
تاكو جوانيم پي ببه خشيت،
ئاره زوومه كه وا بيت،
به گوئزاري، به هارانم،
ده رياه كم، كش و ماتم،
به بي جوش و بي خرؤشم،

ببه خشیت گیان،
تا، به گیانم،
وهره ببه له هاویندا،
به شه پۆلی،
نهرم نهرمی، ئیوارانم،
من شه وئیکم، رهش و تاریک،
بئ رووناکی،
وهره ببه به مانگم و
رووناک بکه،
تۆ ژیانم،
که ده تبینم،
شادترینی، رووی زه مینم،
که نه تبینم،
وهک یه ک وایه،

هه م مانم و هه م نه مانم،
زۆر به کوورتی،
خۆشم دهوئی،
زۆرتر له خۆم،
تا ئه و ساته ی،
را ده وه ستی له سینه م دا،
هه ناسه و دله لیدانم.

رۆژیک خودا تۆی تیخوولقان

له رۆژیکى وهک ئه مرۆدا،

زهرده خه نهى هاته سه روو،

له خوشیدا،

مانگ له ئاسمان،

پیکرا که وتنه هه لپه رپن و

رقص و سه ما،

ئه ستیره کان،

هه تاو قزی شانە کردو

له رۆژانی پيشوو جوانتر،

کەوتە نازو عیشو، لە گەڵ،
خەلکی جیھان،
ئاسمانیان بە جیھان،
پۆل پۆل بەرھو
رووی گۆی زەمین،
بۆ بەشداری، لە ئاھەنگی ئەو رۆژەدا،
فریشتەکان،
رۆژنیک کەوا پەروردگار،
تۆی تیی خولقان،
لێت پیروزی بیت،
خۆشم ئەوی،
تا ئەو رۆژە لە سینەمدا،
دین و دەپۆن،
ھەناسەکان.

عه باو پیچه دهستکاریه له هوونه‌ری په‌روه‌ردگار

له‌وه‌ته‌ی هه‌م،
دژ به یاسای عه‌باو پیچه‌م،
وا بۆی ده‌چم، ده‌ستکاریه،
له‌ هوونه‌ری په‌روه‌ردگار،
دارژاوه له‌ ئاکامی،
پیلانی پیاوی سته‌مکار.

سزای پیاوان

له سهر فروفیل،
له پشت په رده وه،
له گه ل ژناندا،
سزا درابان،
به مهرگ، گهر پیاوان،
رووی توپی زه مین،
هیچی تیا ناما،
جگه گورستان.

یه ک شهرهف و دوو مانا

بۆ تکانی دوو دلوپ خوین،
کچیکیان کووشت،
وتیان حه یاو شهرهفی چوو،
به لام دهسته ی گه نده لکارو کورد فرۆشان،
دهیان ساله،
ئاوی حه یا، له سه روویان،
دیته تکان،
به شهرهفن، هیشتا، به لام،
له فه رههنگی،
جاهلان و نادانان و
بکوژانی وه کو خویمان.

ئیره‌یی

ئیره‌یی بهر،
نه بووم هرگز،
له ژیانم،
به لام نه مرۆ، ئە ئیم خۆزگه،
شانه بووایه م،
دامهینابا قژه کانت،
رۆژی چه ندجار،
به ده په نجه‌ی ده‌سته کانم.

تۆشه پۆلى

له و رۆژهوه كه پيم وتوى،
تۆ شه پۆلى،
ئاره زومه بيمه كه نار،
خۆت بخه يته نيو باوه شم،
ئارام، ئارام، نهرم، نهرم،
رۆژى سه دجار.

جه ژنی من و ماته می خۆر

داخستنی جاروباری چاوه کانت،

بۆ پشوودان،

جه ژنی منه و

ماته می خۆر،

ماته می مانگ،

ئه ستیره کان،

له و کاته دا،

بیر ئاسووده م که تیروپر.

دهروانمه سهرو سیمات،

به بئ ترسان،
له بلیسه و تیشک و گریان،
به لام شین و زاری ئه وان،
بببه شبوونه له دزینی،
هیزو جوانی،
له نیگیان.

سه رابیکی دئرفین

سه رابییک بوویت،
له ناکاودا،
له پیشمدا،
تۆ ده رکه وتی،
شوینت که وتم،
تا تینوو ه تیم بۆ بشکینی،
سه رسوورماووم،
نازانم چۆن،
به بی ئه وهی به یه ک بگهین،
توانیت دلم،
لیبرفینی.

ونبوون له دهريای چاوانتدا

له و رۆژهوه تۆم ناسیوه،
له تۆ نزیك،
ونم له خۆم،
به شوین خۆمدا، سه رگه ردانم،
له گه پانم، له سوورانم،
له گریان و شین و رۆپۆم،
له بیر ده کهم، که خنکاووی،
دهريای قوولی،
چاوانی تۆم.

قژه کهت و شهسته ی باران

له و رۆزهوه دابارینی قژه کهتم،
به سهر رووتدا،
شوبهاندووه که به باران،
ههر که شهسته ی دهست پیده کات،
خۆم ده خه مه بنی تاووی،
نه رم نه رم، یاری ده که م،
به دلۆپه و دانه ی ئاووی،
له و کاته دا، وا هه ست ده که م،
ئاسکۆله خان،
ته له کانی قژی تۆیه،
په نجه کانم، له گه ئیاندا،
که وتوونه ته یاری و گه مان.

پرسیاریکی بی ولام

بلی رۆژیک،
قژی خاووت،
بییت به چه ترو سه یوانم،
تا هه ست بکه م که وا تاجه و
منیش شاهی شاهه کانم،
یا ئەم ویسته ش ده به مه خاک،
وه کو زۆربه ی ویسته کانم؟
پرسیاریکه هه زار ئە فسوس،
وولامه که ی، که نازانم.

تۆ وهه تاو

هه تاو به و زل و زه به له حيهه ي،
به هه موو هيژو تواناو تيشكى،
پييده كریت ته نها، رووناك كاته وه،
نيوه ي گۆي زه مين،
به لام كه كاتيک، تۆ ده رده كه ويت،
هه ردوو نيوه كه ي،
ده بيت به رۆژي،
نيوه رۆي هاوين.

وهفاداری مانگ

هیئنده جوانیت به مانگ به خشی،
ئه ی نازهنین،
بو سوپاست وا خه ریکه،
پانی ئاسمان جیده هیلیت،
داده به زیت به ره و زه مین،
زانایانیش وا ده زانن،
دیاردهیه کی سرووشتیه،
چه ند سأل جاریک،
به و جوانییه،
دیته بینین.

لە ٢٠١٦/١١/١٤، ئەو شعرەى لاپەرەى
پیشووم لە فەیسبووکدا، بلاوکردەوہ.
چەند ھاوڕێیەکی ئیجگار خۆشەویست، لە
چەند پەيامیکدا فەرموویانەو ئامۆژگارییان کردووم
کە ئەو شعرە پاک بکەمەوہ، چوونکە لە گوناھە
گەورەکانە کە بۆی مانگ دادەبەزیت، بۆ زەمین،
ھتد.... تکایە شعرەکە بخویننەوہ.
منیش ئەم ھەستەم بۆ ھات.

تۆ و مانگ

نازدارە کەم،
ئەئین (کفرە)،
مەئێ کە مانگ،

ئەو ھەموو رینگەى برپوھ،
بۆ سوپاسى نازدارەكەت،
بەرەو زەمىن،
دابەزىوھ،
سەرسام نابم،
كەوا بلىن ئاينداران!
چوونكە كەسىان،
خۆ رووى تۆيان نەبىنيوھ.
نە تەنھا مانگ،
بەلكوو خۆر و
يەك بە يەكى ئەستېرەكان،
جوانى خۆيان،
لە جوانيەكەى تۆ دزيوھ.

بۆچی زووتر نه تسووتاندم

بتگووتبا،
که ئه و گرهي سووتاندمی،
گرپی تیشکی چاوی تۆ بۆ،
که ئه و داوهی بهندی کردم،
ته ئی قژی حاوی تۆ بوو،
بمگووتبا تاکو ئه و جا،
بۆچی زووتر نه تسووتاندم،
به بای هه ناسه ی ئاگرین،
نه تبرژاندم.

له دلمدا دهژی ئارام

له زهمین و له ئاسمان،
بنی دهریا،
کوونه ئه شکهوت،
پال تاویرو تاشه بهردی،
گردو چیا،
لیت دهگه پام،
به خوودی خۆم، ئای پیکه نیم،
کاتی زانیم،
له دلمدا،
دهژی ئارام.

چاوه کانی

ويستم، جووته چاووه کانی،

به ئه ستیره بشووم،

گریا، وتی:

بوچی هیئده ناشیرین؟

شهرتبی برۆم، له رقی تو،

دایانپۆشم،

به په رۆیه ک، رهشی، قیرین.

شعريكي هه نگويناوى

پیت، له گوول و
وشه، گوولزار،
هه لده بئيرم،
تاكوو بيكه م به شعريكي هه نگويناوى،
بو توى نازدارى،
بنيرم.

تیشکی دوو چاوانی ئەو

هەر که چاووی دادەخات و
نازدارە که م،
دەچیتە خەو،
نیوہی زەمین لە خەماندا،
رەش دادیت و
دەبیت بە شەو،
زانایانیش لایان وایە،
دیاردە یەکی سرووشتییە،
تازە دانیان پێدا ناوہ،
کە پە یوہندە، ئەو رووداوہ،
بە تیشکی دوو،
چاوانی ئەو.

جووانییه که ی ئەم

هەر کێژیک و رهنگیک جلی لێدهوه شیت،
نازداره کهم،
گشت رهنگه کان،
هەر کێژیک و برپک خه لکی،
شهیدا ده بن،
جووانییه که ی ئەم،
به لام، خه لکی،
هه موو جیهان.

توورهي نه ستيره كان

نه ستيره كان، تووره بين،
نه گهر هه ليين،
جيپيلن روژنيك كه مانگ،
له ئاسمان،
وهك من ويلى،
ئه م وولات و ئه ويان نابن،
رووى تو هه يه،
تاكو بيكه ن به نيشتمان.

مژنی بادهی لیوانت

دهیان دهریای سه رشیت و هار،
قووتیان نه دام،
خنکام، به لام،
له دهریای جووته چاوانت،
سه رخوش نه بووم،
به سه د مژی بادهی ساقی،
مهستی کردم، به لام، گیانه،
خه یالئیکی،
مژنی بادهی لیوانت.

نازانم بۆچی

له تاریکی شهو هیچ نه ترساووم،
نازانم بۆچی رهشی چاوانت،
وا ده مترسیئ؟
سالیانیک له نیو به فری چیادا،
ژینم برده سههه،
له شم نه له رزا،
نازانم بۆچی تیری چاوانت،
وه کو نه مامی تازه نیژراو،
له پیش ره شه با،
له نیو سینه مدا،
دل ده له رزیئ؟

خه می چروکان

که پیم وتی تو شاکاری،
هونه ری خودای ئاسمانی،
شاگوئیکی به بیوینهی،
باغی به هه شتی یه زدانی،
له رقاندا،
گشت چروکان،
بوون به گوّل و
سینهی خویشیان،
زوو دادپان،
له خه ماندا په ره کانیان،
داوهرین و له سه ر زه مین،
رهش وهرگه ران.

چاوانی تۆم رینه مایه

"هیشتا به شهو،

کیو دهپوئی و

بی چرایه!"

له پشتی سهر، وایان فهرموو نایارانم،

نه یانزانی، تیشکی گه شی،

چاوانی تۆم،

رینه مایه.

تاقه گووله بیوینه که

نازداره که م،
برپارمدا که وائتر،
نیوت نه به م،
نیوی گوئیک هه لبرترم،
تا به و نیوه بانگت بکه م،
گه رام هه موو گوئزاره کان،
باغ و باغچه نیوداره کان،
له گووند له شار،
باشوور، باکوور،
راست و چه پی هه موو جیهان،

چوار وهرزی سال،
هاوین، پاییز،
زستان، بهار،
ئهوهی سهیره،
نهبوو گوولیک، بلیم، ئوخه،
له تۆ دهچوو،
کهوا شیوهی،
بۆیه هیشتاو تاوه کههه،
تاقه گووله بیوینه کهه.

تۆی شاگوول

-۱-

له گشت گه په کی، نیو شاره که تدا،
به سه دان گوول و شکووفه م، بینی.
سه ردانی چه ندین گولیزارم کرد،
به لام تۆی شاگوول،
قه د نه بوویت په یدا.

-۲-

که گه یستمه نیو شاره که ت،
هه موو کیژنیک رهنگی تۆ بوو،
دهنگی هه مووم هاته به رگوئ،

ئەوھى نەھات دەنگى تۆ بوو.

-۳-

كۆلەن بە كۆلەن،

شەقام بە شەقام،

شارەكەت گەپام،

ئەوھى نەمدەويست، ھاتە بەرچاووم،

تۆ نەبى، بەلام.

هه تاوه که م

له م ساته دا، وا هه ست ده که م،
کیویک به فرم،
به سهر سه ردا دارماوه،
ته نه هیژیک که بتوانیت،
رزگارم کات،
تیشکه گهرمه که ی هه تاوه،
بو پیم نالییت هه تاوه که م،
بو ده رکه وتن، چه ندت ماوه؟

خه مه کانم

خۆزگه منیش خه مه کانم،
وه کو خه می درهخت بووایه،
له سائیکدا، ته نهاییه کجار،
له پایزدا،
له گه ل، گه لا زهرده کاندای،
داخزایه.

ته نیایی

من که زور رقم،
له ته نیاییه،
که بیده‌نگ ده بیت،
من وا هه‌ست ده که م،
له من به ولاره،
له م جهانه‌دا،
که سیک نه ماوه،
هه‌تاو و مانگ و گشت نه‌ستیره‌کان،
به‌سه‌ر زه‌میندا،
گشت دارووخواه.

خۆشه‌ويستی دوور به دوور

هەر خۆشيم دهوئ،

دوور به دووريش بئت،

تا رۆژێک ئاسمان،

که هينده بگرئ،

چاووی وشک بکات،

باران، نه بارئ،

دهرياکان، بئئاوو،

هه ميشه خهزان،

له رووی زه ميندا،

نه مينيت دارئ،

وولا تيک،

شارئ.

ناره زووی کرانه وهی په نجاهر هیه ک

ئه میان شهیدای نازداریکه،
ئه ویتریان شوخ و شهنگیک،
له سینهدا یه کیکیان سیو،
یه کی چاوو و
یه کیتر لیو،
بو تو بینین،
من چرکه یه ک،
جوولانه وهی په رده یه ک و
کرانه وهی په نجاهر هیه ک.

تۆپهریت

پىم نهووتى كه تۆپهریت،
له ناكاودا دهركهوتیت و
له ناكاودا، بزرىش بوویت،
خال به خالى وولات گه پام،
به شوینتدا،
تۆی تینه بوویت.

خہ یال و مہ حال

کہ مندال بووم،
نارہ زوم بوو،
بیبینم و گویم لہ دہنگی خودا و ہند بی،
پییان وتم کہ خہ یالہ،
لہ و رۆژہ وہ تۆم ناسیوہ،
نارہ زومہ کہ بتبینم،
بۆئہ مہ یان،
پییان وتم،
قہ د رووناداو،
نارہ زووہ کی مہ حالہ.

قزت

قزت به خوئی گوستانه،
منیش شهیدای بونی گوولم،
رینگه م به ری،
با گه شتیکی تیدا بکه م،
تا دامرکی گری دلم.

تۆ خۆت گووئى

تۆ خۆت گووئى،
بۆ گوئى ئە دەيت له مووه کانت،
به نيگايه ک گهر بته وئى،
هه زاران گووئى،
ئە كه وونه بن پيكانت.

شه وېو

رهنگه منیش،
وهکو هه موو، خه لکانیتر،
رقی زورم، له شه و بووایه،
ئه گهر بوئی،
گوئی شه وېوی،
تیانه بووایه،
له چاوومدا،
له دلّمدا،
له میّشکمدا،
چوون ئه و گوولّه،
بو نازهنینیک، هیمایه،
له جوانیدا بیوینهیه،
له نیو خه لکی، ئه م دوونیایه.

چوواروهرزی سأل

ههركيم بيني دهركهوت كهوا، خهفهتباره،
ئهآي چهند زوو، هاوین رویشت،
پایز هات و
زستان سیمای، له دوور دیاره،
بهلام بو من،
به بوونی تو،
چواروهرزی سأل،
هه ر به هاره.

دوو پرسىيار، له مه پر جوانى تو

(۱)

نازداره كه م،
كام فه رمانى خوداوه ندى،
به كه سىتر نه كراوت جې پېناوه،
بو پاداشى،
ئه م جوانى به تو داوه،
چه ندى نه خشه ي جوانى هه يه،
له تودا كارى هېناوه؟

(۲)

شهرابی کۆنی چه ند ساله‌ی،
گۆزه‌ی کام (دیر) ت نۆشیوه،
به و شیوه‌یه که خوومارن چاوه‌کانت،
له کام گۆلزاری بیۆینه،
په روه‌رده بوویت،
گۆلبه‌زینن به م شیوه‌یه،
لیوه‌کانت؟

مانگی ره مه زان

ئای که سه یرن، نازداره که م،
شیخ و مه لای مزگه و ته کان،
ته نگیان له خویمان چنیوه،
بو دیتی مانگ له ئاسمان،
مال ئاواپی بکه ن تا کوو،
له ره مه زان،
با پرسیاریک له من بکه ن،
به چرکه یه ک،
تا رووی تویمان، بدهم پیشان.

هه له ی شاعران

چه ندی هه له ن شاعره کان،
یاره کانیاں ده شوو بهینن،
به گووله کان،
هه ر من نه بم، جوانترین گوول،
له جوانترین گوولزاره کان،
به جوانی تو ده شو بهینم،
له و ریگه یه وه،
جوانترین بوونت،
له م جهانه دا، به جهانیان،
بو ده سه لمینم.

تۆومن و با

ئای که دلم به (با)،
سووتا،
که تووره بوویت،
له رقی ئه و،
به له چکیک، قژت پیچا،
کاتی ویستی نه رم، نه رم،
له گه ئیدا، یاری بکا،
ترسیش میشکی داگیر کردم،
پرسیارنیکیش له زاندمی،
بۆ من ده بیئت، چی بکهیت نازدار،
گهر خوا ویستی له رۆژنکدا،
ئه وه روویدا؟

په يامیک بو دايکم

که کاتی دههات، برؤم بو مه کته ب،
ئاماده ی ده کرد قه له م و ده فته ر،
قزمی ده شووری و شانهی ده کرد بو م،
يارمه تی ده دام جله کانیشم،
که بکه مه به ر،

چه ند دووعايه کی بو ده خویندم و
ده یگووت "ماشه لا کوره جوانه که م،
ئه گه ر من مام و تو که گه وره بوویت،
جوانترین کیژی سه ر گو ی زه مینت،
بو هه لده بژیرم، لیّت ماره ده که م،"

تۆ نه مای به لام،
کیژی ئاوات و ئاره زووت، دایه،
وا چه ند سالیکه،
له سه ر یمدایه،
به لام سه د ئه فسوس،
له نیوانماندا،
به ربه ستیک هه یه،
به رزتر له به رزی، کیو و چیایه،
قوولتر له قوولی،
قووله ده ریایه،
ئه و نه مامیکه تازه پیده گات،
منیش پیکانم،
وا له لیواری،
چائی گۆردایه.

عشقی ئه و

پیشینان ده لئین،
دووکه ل بئ ئاگر، نابئ و مه حاله،
له چاووی مندا، به لام ئه و په نده،
پوچه و به تاله،
وا چه ند سالیکه، گری عشقی ئه و،
من ده سووتیئ،
نه بونی سووتان، ده گاته لووتی،
نه دووکه لئیکیش،
تا کوو بمبیئ.

من کیم

- له ژيانمدا ، به سهرهات ، رووداو ، هه لويست ،
خه م ، نازار ، بړوانانه ، گه لیک زورن که شانازیان پیوه بکه م
به لام ، شانازییه ک که ئه و شانازیانه شانازی پیوه ده که ن
ئه وه یه که ، له داییک بووی گه ره کی شو ریجه ی که رکووی
باشووری کوردستانم .

قوناخه کانی خویندنی سهره تایی و ناوهندی و
تاماده ییم له شاری که رکووک تیپه راند . بکالوریوس و
چه ندین ماسته رو دکتورام له زانکوی تاران و زانکوی
له ندهنی بهریتانیا به دهست هیناوه .

خویندنهوه و نووسین له سهرهتای ژیانمهوه ویست و
نارهزووی سهرهکیم بووه، ههروهها ههولدان و خویندن له
پیناوی به دهست هینانی بروا نامه‌ی بهرزداو لهو بابه‌تانه‌دا
که له مندالییهوه نه‌خشه‌م بو دانابوون و سوپاس بو خودا
تهوپه‌ری سهرکه‌وتتم به دهست هیناوهو لهو بوواره‌دا
نارهزووه‌کانم هاتوونه‌ته دی .

شایانه بلیم که‌هه‌میشه ناموژگاری سهره‌کیم بو
نه‌ندامانی نه‌ته‌وه‌که‌م به تاییه‌تی لاوان نه‌وه بووه که به پی
توانی هه‌ولی نه‌وه بدن ریگای خویندن بگرنه بهر چونکه
تاکامه‌که‌ی به به‌رژه‌وه‌ندی خو‌یان و نه‌ته‌وه‌که‌یان کو‌تایی
دیت و به که‌لکترین ده‌رمانیشه بو چاره‌سه‌ر کردنی ئیش و
تازاری نه‌ته‌وه‌که‌مان .

- وه‌ک له ته‌مه‌نیکی زور زووی مندالی‌دا، که‌وته‌مه
مه‌له‌وانی له ده‌ریای سی‌اسه‌تدا، هه‌ر به‌و شی‌وه‌یه‌ش
هاورپیتیم له گه‌ل نووسیندا په‌یدا کرد . بی‌گومان بارو دو‌خی

سیاسی و کۆمه لایهتی ئەو سەردەمە هاندری سەرەکی بوون . بۆ تیکهڵ بوونم لە گهڵ سیاسەتدا کەم بوونی خۆیندەواران بوو لە نیو گەوره‌کانی گەرەکه‌که‌ماندا بۆ خۆیندەوهی ئەو بلاوکراوانە‌ی که له لایەن پارته سیاسییه‌کانه‌وه دهنوسران و له دووايشدا ئەوانه‌ی که له لایەن شۆرشه‌وه دەرده‌چوون که تا بلیی کەم و کوورت و ناوه‌پۆک لاوازیش بوون .

چی سیاسەت سوودی پینگه‌یان‌دیبیتم (که هەرگیز) و چی زیان (هه‌میشه‌)، تاکو ماوم سوپاسمه‌ندی دوو مامۆستای تیکۆشه‌رو شه‌هید ، مامۆستا (حسیب محمد بگ و مامۆستا عمر شریف زه‌نگه‌نه‌م ، که ئەو دوو کورد په‌روه‌ره‌ بوون ، ریگای پاکی کوردایه‌تیا‌ن پيشاندام و تاوه‌کو ئەم‌پۆ له‌ سەری ماوم تا مردنیش هەر ده‌مینه‌م .

له‌باره‌ی نووسینه‌وه ، وه‌ک ئاماژه‌م بۆ کرد ، کەم بوونی بلاوکراوه‌ی حزبی و تینوو بوونی خه‌لک بۆ زانینی

هەوآل بوو کە هانیاندام بۆ ئەوەی بە نیوی شۆرشەوێ بنووسم
و بخوینمەوێ سوپاس و دوغاش بۆ شۆرش و لێپرسراوێ لە
چالی دوواکەوتندا چەقیوێکانی بیت .

کتیبی پەنجا لاپەرەیی - گەشت بۆ نومرە هەشت -
کە بەسەرھاتیکی زۆر سەپرو سەمەرو دڵسووتینەری هەییە و
دەبیت لە پیشەکی چاپە نوییەکدا بخوینریتەوێ - یەکەمین
نووسراوومە کە بە شیوێ کتیب بڵاوکرایەوێ لە
سەردەمی کدا کە قوتابی سالی یەکەمی ئامادەیی بووم .

لەگەڵ ئەوێدا کە هەرگیز نە سوسیالیست بووم بە
مانای (چەپی) و نە هەرگیز کۆمۆنیست و نە
ئایدیۆلۆژییەکییەم بە گونجاو رەچاو دەکرد بۆ چارەسەر
کردنی گیروگرفته سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانی
ئەو سەردەمی کورد، بەلام، ئەوەی منی نەدەناسی
ونەیدەزانی نووسەرەکی لاییکی دوازدە سیازدە سالەییە و
کتیبەکی دەخویندەوێ، کتووێر دەگەشتە ئەو بۆچوونەیی

کە نووسەرەکەى مرۆفئىکى بە تەمەنى نووقم بوو و کوولایى نىو مەنجەلى بیروباوەرى کۆمونیستییەو زۆریش لە نزیکانى خۆم ئەو تاوانەیان پێوه نووساندم و لەوانە باوکى خۆم .^۱ لە کاتیکدا چیرۆکەکە باس لە گەشتیک دەکات کە قوتابخانەى شۆریجەى کچان بۆیان رەخساندین بۆ ناوچەى نومرە ۸ى نزیک بە دویزى شارى کەرکووک بۆ سەیران و دووانە لەسەر ئەو دیمەنانەى کە بینیم و تیبینیم کردو ئەو جیباوازییە لە شیوەى ژيانى دانىشتوانى ئەویدا کە زۆریەى هەرە زۆریان بىگانە بوون بە تايبەت ئینگلیز ، لەگەل شیوەى ژيانى ئیمەدا کە لە گەرەکی شۆریجەى هەمان شاردا

¹ . بەسەرھاتى تاوانى کۆمونیست بوونم لە لایەن باوکمەوه لە ناوهرۆكى كتيبى چیرۆكى وازم لیبینن دلدارى ناکەم دا بە درىزى باسکردووہ . دياره هەر لە ناکامى ئەوهدابوو کە لە سالى 1979 کاک مسعود بارزانى و سەرکردايەتیه کاتيبهکەى نامەيهکيان دابوو بە دەسەلاتدارانى کۆمارى ئىسلامى ئىران و تيبدا باسى ئەوهيان کردبوو کە شۆرشهکەى 1961يان شۆرشىکى ئىسلامى بووه لە سەرەتاوه یوسف زەنگەنەو هاوبیرانى کردوویانە بە کۆمونیستى . باشبوو گەرە پىباوى دەسەلاتدارى ئىران ، مسعود و خیزان و سەرکردايەتیهکەى لە خۆى چاکتر دەناسى و زانىشى لەو کاتەدا من تەمەنم چەند بووه .

داده نیشتین . ههروهها له کتیبه که دا باسم له چند رووداوی
خۆشه ویستی و به سه رهاتی خۆشی مندا لانه کردوو .

چ بهر له بلا و بونه وهی کتیبه که و چ له پاش ئه وه ،
خه می نه ته وه که م و خۆم و ورده و ورده به عاره بی و
کوردیش ده رژانده سه ر لاپه ره ی هه ندیک له گو فارو
روژنامه کانی ئه و سه رده مه دا که زۆربه شیان له بغدادی
پایته ختی عراق ده رده چوون ، تا گه یشته شهوی نه ورۆزی
سالی 1968 که له لایه ن ئه و باله ی شو رشه وه که خۆیان
فریدابوو باوه شی حکومه تی عراقه وه و رابه ره که شیان ببوه
پیشمه رگه عبدالرحمن عارفی سه ره ک کۆماری ئه و وه خته و
له پاشانی شدا حکومه تی بعس ، له سه ر نووسین و
جمو جۆله کانم دژ به دووبه ره کی و کورد فرۆشی برپاری له
نیو بردن و کوشتن میان ده رهینا و به برینداری به کی قورس
وترسناک کۆتایی هات که تا ئیستاش له لایه ن فیزیکی به وه
پیه وه ده نالیم و له لایه ن معنوی و ره وانیشه وه گه وره ترین
و به رزترین پاداش و پله یه که که به ده ستم هینا وه و

پییگه یشتووم . کورد فروشان بهو ئاواته وه بهو کاره ههستان
که دهنگی راستی کپ بکهن و چرای مه شخه لی هه لکراوه
بکوژینه وه که بتوانن له تاریکیدا وه کو ئه هریمهن بکه ونه
مروث کوژی و بردن و تالان ، به لام هه ول و ئاواته که بیان
نه هاته دی و به فیرودا چوو ئه گهرچی ئه و گوللانه ی که به
گییانه بیتاوانه که ی میانه وه نا ، تینوو یه تیانی نه شکاند و
چه ندین هه ولی دیکه یان دا که ده رمان خو واردم بکهن له
کاتی کدا به باریک کو ت و زنجیریش به سترابوومه وه به
چارپایه که مه وه له نه خو شخانه ی کو ماری که رکوکدا ، که
ئه و ته قه لایانه شیان هر بیسوود بو و ئه وه نه بیت روی
ره شیانی ره شتر کردو چاویانی له به رامبه ر کورددا شو پتر .

ئه و روودا وه دلته زینه نه هر تاکه ههنگاو یکیش
به ره و پاشه وه ی نه کشاندم ، به لکو هانده ریک بوو بو ئه وه ی
هه تا هه تایه ریره ی ئه و ریگایه بم که گرتبووم و گرتوومه ته
به رو سوور تر بم له تیکو شانی بیووچان دژ به کورد فروشان
و ئه وانه ی که به خوینی کورده وه بازرگانی ده کهن ، ئیتر ئه م

بالی شوپشه ئاوات له بار چوو و دزراوه که مان بیت یا ئەو
بالی .

له ژياندا تووشی تهنگه چه له مه و ئیش و ئازارو
ئاوارهیی و دهره دهری برینداری و خەم و په ژارهو
ئەشکه نجهو زیندانی زۆر بووم ، به لام ، به شانازیبه وه ده لیم
که هیچ یهک لهو به سه رهاتانه نه یان توانی چۆم
بنووشتینه وه له شه ری سیاسی نیواندا له گه ل لایه نه کورد
فرۆشه کاندا هه میسه من سه رکه و تووی سه ره رهز بووم ،
چونکه ئەو بیرو باوه ری کوردایه تییه ی که خۆم پی چه کدار
کردوو هه گه لیک لهو لایه ن و بیرو باوه ره پوو چه لانه به هیزتره
که که به ره ره کانی ده که ن و هه ولی له نیو بردنی ده دن . بۆیا
وهک ده بینری و ئاشکرایه رابه رانی داگیرکهری ئەمڕوی
کوردستان ، هیچ بایه خیکیان نه ماوه و ته نیا به زۆری هیزی
چه ک و چه کداره به پاره راگیراوه کانیانه که توانیوانه له
گۆره پاندا بمیننه وه و بیگومانم که ئەم بارودۆخه ش کوورت
خایه نه و له داها توویه کی زۆر نزیکدا ده یان بینین ئەوانیش

وهكو هه ندئ له رابه رانی عاره بی هه لهاتوو كوونه مشكیان
لیده بیت به قه یسه ری و وولات به وولات و شار به شار به
شوین په ناگایه كدا ده گه رین كه خو یان تیدا بشارنه وه تا له
تۆله ی ئه و تاوانانه ی كه دژ به نه ته وه ی كورد ئه نجامیان
داوه ، رزگاریان بیت ، كه ئه م خه یاله شیان هر خاوه و
هیزی رهش و رووتان و هه ژاران و كۆرپه ی شه هیدان و به
جیمای ئه نفالکراوان و به گازی کیمیاوی خنکینراوان ،
ئه و هه ولانه یان پووچه ل ده کهن و ریگای هه لهاتنیان
لیده بهستن و له قه فه سی تاواندا رایان ده گرن و ده یانگه بینن
به سزای رهوای خو یان .

چاپکراوه کانم

1. چوارینه کانی یوسف صدیق زهنگهنه. به شی یه که م. سائی ۱۹۷۰.
2. چوارینه کانی یوسف صدیق زهنگهنه، به شی دووهه م. سائی ۱۹۷۳.
3. بازاری شۆرجه. چیرۆک و رووداو. ۱۹۷۳.
4. دهۆک و سه ربه ستی ئافرهت له په نجه ره ی ئوتیل کوردستانه وه. ۱۹۷۳.
5. په پووله ی بال شکاو. هه لبه ست و په خشان، کۆتایی ۱۹۷۵.
6. سکالای کوردیکی دلسۆز. شعر، ۱۹۷۶.
7. کۆتره که م و شۆرشی کوردستان، ۱۹۷۶.
8. وازم لیببێن دلداری ناکه م. چیرۆکی کۆمه لایه تییه، ۱۹۷۶.
9. ره شه بای رقی پێشمه رگه یه کی سه رشیت. چاپی یه که م، ۱۹۸۵، له ندهن.
10. هه مان کتیب. سائی ۱۹۸۶.
11. ئیملا. وه رگپراو، له فارسییه وه، ۱۹۸۷. نووسینی. گوهر مراد. (غلامحسین ساعدی).
12. سۆتۆ و ته تۆ. وه رگپراو، ۱۹۸۸.

13. نهسرین. سائی ۲۰۰۰.
14. نهسرین. تابلۆیهکی خویناوی له کوردستانهوه. چاپی دووههم به دهستکارییهوه، ۲۰۱۱. چاپی چوارهم، کوردستان سائی ۲۰۱۶.
15. بنچینه سهره تاییه کانی شه پری پیشمه رگایه تی. له سائی ۱۹۷۴ له گهرمه ی شه پدا بلاوکرایه وه به شیوهیه کی فراوان به سه ر پیشمه رگه پالنه وانه کانی نه وه سه رده مه دا دابه شکره.
16. کیژه کورده به رلینییه که. هه لبه ست، ۲۰۱۱.
17. بیچوووه چۆله که وه رابه رانی کورد. هه لبه ستی سیاسی، سائی، ۲۰۱۱.
18. ژن سه رچاوه ی شعره. شعری رۆمانسی، سائی، ۲۰۱۱.
19. کوردستان سه رزه مینیکی جادو لیکراو. شعری سیاسی، ۲۰۱۴.
20. کیژیک نیوی پینج خاله. شعری رۆمانسی، سائی ۲۰۱۴.
21. ماچی پاش مردن. شعر. کوردستان. ۲۰۱۶.
22. فرمیسکه کانی شه وبۆ. کوردستان. ۲۰۱۶.
23. قه نارویه کان باس له جوانی تۆ ده که ن. شعر. کوردستان. ۲۰۱۶.
24. کچانی چپای قه ندیل و کۆبانی. شعری سیاسی، کوردستان ۲۰۱۶.
25. په ره ویلکه کانی چپای پیپرس. چاپی دووهه می (بانگی ناشبه تال)، شعری سیاسی. له ندهن- ۲۰۲۱.

له گه ل نه وانه دا که نیوبران، به دهیان کورته چیرۆک و چیرۆکی شانۆگه ری و شعرو په خسانی نه ده بی و نووسینی سیاسی و کۆمه لایه تیم

به زمانه‌کانی کوردی، عاره‌بی و فارسی له گوڤارو رۆژنامه‌و مانگنامه‌و وهرزنامه‌ی جوړاوجوړدا، بلاوکردووته‌وه، که نه‌گهر ته‌مه‌ن یارمه‌تیده‌ر بیټ له چه‌ند به‌شیکدا دووباره‌ بلاویان ده‌که‌مه‌وه.

جگه له‌وانه‌ی که باسکران، به ده‌یان کۆپو سمینارو وانه‌ی ته‌له‌فزیونی‌شم نه‌جامدا‌وه و نه‌وانه‌ش به یاری خودا به‌م زووانه ده‌خرینه‌ سه‌ر کاغه‌ز.

چاپنه‌کراوه‌کانم

1. له روانگه‌ی پیشمه‌رگه‌یه‌کی سه‌رشیت‌ه‌وه. هه‌لبه‌ستی سیاسی.
2. وولاتی شاره‌ زه‌رده‌واله‌کان، کورته‌ چیرۆک.
3. مانیفیستۆی بیری کوردایه‌تی: په‌یره‌و و پرۆگرامی بیری کوردایه‌تییه‌.
4. هیچ: کورته‌ چیرۆک بۆ شانۆ.
5. خه‌لیله‌ شیت: شیتیک که ووته‌کانی هۆشیاران‌ی سه‌رسام ده‌کرد.
6. ماچیک که هرگیز نه‌گه‌یشت. شعری رۆمانسی.
7. ته‌نه‌که‌ی زبلی خودا. چیرۆک و به‌سه‌ره‌ات.
8. هه‌زار کیلومه‌تر خوین. به‌سه‌ره‌اتی کوردانی نه‌نفالکراوه‌.
9. شه‌ویک که من و ئاسمان گریاین. چه‌ند کورته‌ چیرۆک. وهرگپراو له فارسییه‌وه.

10. يه كه مين راپه پښې كورد بهر له ۴۰۰۰ سأل، چؤن فرؤشرا.
11. مه كرى پياوانى كورد. چيرؤكېكى كؤمه لايه تيبه.
12. مامؤستاي ديبه كه مان. چيرؤكېكى شانؤگه رييه، له سالى ۱۹۷۱ له چهند دانه يه كدا چاپكراو بلاوكرايه وه. شايانه بگوتريت برېك له لاوانى هونه رهنه ندى كوردى دلؤسؤزو چاونه ترس و بوپر، له گه په كى شؤرجه له سهر شانؤ نوانديان.
13. زهردهشت و بنچينه سهره تاييه كاني نايه كه ي.
14. زهردهشت تاوانباركراونكى بيتاوان. ليكؤلينه وه يه كه له سهر نهو تاوانانه ي نايارانى چه سپانندوويانه به نايه كه يه وه.
15. به ئى زهردهشت كورد بوو.
16. كاريگه رى زهردهشت له سهر جووله كه و نيسلام. ههروه ها له سهر سوقرات و ئه فلاتوون و برېكى ديكه له فهيله سوفه رؤژئاواييه كان.
17. گهشت بو نمره ههشت. چاپى دووهه م.
18. نابوورى سياسى. سهره تايه ك بو لاوان.
19. پيشه كييه ك بو سياسه ت.
20. مام إحسان و مهلا مستهفا بارزانى. باس له يه كه مين چاوپيكه وتنى خوا ليخؤشبووان، ژنرال إحسان نورى پاشا، سهرؤكى شؤرپشى ناراراتى باكوورى كوردستان و مهلا مستهفا بارزانى سهرؤكى شؤرپشى ئه يلولى ۱۹۶۱ى باشوورى كوردستان دهكات كه له سالى ۱۹۷۳ له ژوره كه ي مندا روويدا و كورته يه ك له گوتووبؤژه كانيان. ههروه ها بردنى مام إحسان بو مالى بارزانى له (عظيمية)ى (كرج)ى له ئيران، پاش ۳

سال له يه كه مين چاوپيکه وتنه وه. ههروهها بوجی، شیخ مسعود بارزانی، له سهه نهو كارهم چه ندين گرفتى بو درووست كردم. كوورته يه كى له روژنامه و ته له فزيونه كاندا باسكراوه. بهم زوانه به شيوهى كتیب، بلاوى ده كه مه وه.

21. له روژمپرى شهيتانى نه مديوى ئاوپنه كه وه. باس له ئپره يى نيوان خيزانه كان ده كات.

22. پشكنه ر كوئومبو له كوردستان. چيروكيكى شانوكه ريبه باس له چونييه تى په يدا كردنى نهو كه سهه ده كات كه پيلانى ده رهينانى تهرمه كه ي بارزانی له گوردا، دارژاند، له لايه ن پشكنه ر كوئومبو وه، كه له نه مريكا وه بو نهو مه به سهه بانگه پشست كرابوو.

23. ناميلكه ي ماسته رو دكتورا كانم كه به زمانى ئينگليزىن و وه رده گپردىن بو كوردى و عاره بى.

24. بیره وریه کانم له چه نده شيكدا له وانه:

25. أ- بونی شیرو سیاست. ژيانم بهر له سالی ۱۹۶۸.

26. ب- ۱۹۶۸ دووبه ره كيبه پشت شكينه ره كه ي ۱۹۶۴ جى بوو، چون روويدا؟ ده ستپيك و ئاكام.

27. پ- پاراستنه كه ي شورشى ئه يلولى سالی ۱۹۶۱ يا رووخينه ره كه ي؟ به ئن، من پيشمه رگه لاهه كانم فيرى ياخى بوون كرد و ئاكام.

28. ج- دواى كوشتنم. ژيانم دواى ۱۹۶۸ و تا ۱۹۷۵.

29. چ- ههرسهکهی سالی ۱۹۷۵. ژيانم له تاراوگه، له ئيران و سوريانو نهووروپا. به دريژي باس له بهکه مين کۆمهلهی سياسي دهکه م که من دامه زرينه رکهی بووم پاش ههرسهکه، به به لگه وه و چون ههرسه پينه ران، ههرهسيان به و کۆمه له يه ش هينا. چون بيري گورانم له سيستمی سياسي کوردستاندا هينايه بوون و شه می دهستپيکردنيم هه لکرد له ته له فزيوني ميديدا به نامه ی (رؤژباش کوردستان) له بهرواری ۲۰۰۰/۱۱/۱.

30. د- شۆرشیک که ئاواته کانی له بار چوون.

31. هۆره کانی شه کسپير. ئینگلیزی و کوردییه. ئایا شه کسپير نه و بليمه ته یه که باسی لیده که ن؟

32. شاره که م که رکوک. ليکۆلینه وه یه کی رهوانی خه لکی نه و شاریه له تاراوگه دا. کوورته یه کی له رۆژنامه ی بارزанда که له نه مه ریکا درده چوو بلاو بووه ته وه.

33. له پیناوی میرده کهیدا. به سه رهاتی ژنه کوردیکه له دوو به شدا. به شی یه که م: له پیناوی میرده کهیدا و به شی دووهه م: له پیناوی کوپه کهیدا.

34. تهاتف التهافتین. امام محمد کوری محمد کوری محمد کوری أحمد أبو حامدی الغزالی، له سالی ۱۰۵۹ ی زایینی له شاری تووسی خۆره لسانی ئیران، هاتووته جیهانه وه وه له ۱۱۱۴ کۆچی دواپی کرد. له نیوانی سالانی ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۵ کتیبی (تهافت الفلاسفة- رووخانی بۆچوونی فهیله سووفه کان) ی نووسی و زۆر له بیرووباوه ری فهیله سووفه کانی یۆنان

و جیهانی بهر له خۆی پووچه‌ل کرد و رامالکاند. دواى تپه‌رپوونى 67 سال به‌سەر له داییکبوونیدا، له (قرطبة)ی وولاتی نه‌نده‌لووسدا، یانی له سالی 1126 ی زاینی أبی الولید محمد کورپی أحمد کورپی محمد ابن رشد القرطبی، هاته جیهانه‌وه و له سالی 1198 دا له مراکش کۆچی دواپی کرد.

ئه‌م فه‌یله‌سووفه کتیبیکی نووسی به نیوی (تهافت التهافت- رووخانی رووخینه‌ره‌که)، که مه‌به‌ستی، رووخانی کتیبه‌که‌ی (الغزالی) بوو، که نه‌ویش برینکی زۆر له بۆچوونه‌کانی (الغزالی) پۆچه‌ل کرد.

به یاری په‌روه‌ردگار، من له ته‌واو کردنی دوا به‌شه‌کانی کتیبیکم که پتر له 30 ساله‌ کاری له‌سەر ده‌که‌م به نیوی (تهافت التهافتین- رووخانی هه‌ردوو رووخینه‌ره‌که) که له ریگه‌ی ئه‌و کتیبه‌وه له گۆره‌پانی پان و پۆری فه‌لسه‌فه‌دا، هه‌ول ده‌ده‌م که پشتی ئه‌و دوو که‌له‌ سواره بکوتم به زه‌مینداو زۆر له بۆچوونه‌کانیان له چال بکه‌م. چاوه‌پوانی بن.

35. خودا له چاوه‌کانی منه‌وه ده‌تانینیت. را و بیروبوچوونه‌کانمه له‌مه‌ر فه‌لسه‌فه‌و گیرووگرفته‌کانی. ئه‌م کتیبه‌ ده‌بوايه له سالی 1992 دا بلاوبیته‌وه، به‌لام به‌داخه‌وه وه‌ک له رۆژنامه‌کانی به‌ریتانیادا به‌وینه‌وه بلاوکرایه‌وه، ته‌نیا به‌رگه‌که‌یم بۆ مایه‌وه‌و دزانی سیاسی نیوه‌پروکه‌که‌یی و ده‌یان نووسراو و سه‌دان پارچه‌ شعر و چیرۆک و نووسراوی جۆراوجۆری دیکه‌ی بلاو نه‌کراوه‌یان به‌ پیلانیکی زۆر په‌لیدانه، له ماله‌که‌مدا دزی به‌ کۆمپۆته‌رو (فلۆپی دیسک)ه‌کانیشه‌وه و تا ئیستاش دزه‌کان هه‌ر نه‌دۆزانه‌وه‌و سئ وولاتی زه‌به‌له‌حیش یه‌کتریان تاوانبار کرد به نه‌نجامدانی ئه‌و رووداوه‌ دلته‌زینه‌.

بهو هوږه وه له و کاته وه به روژ و شهو به کوون و قووژینه کانی
میښکمد له گهړاندام بو په یادکردنی بابه ته کانی ناوهرپوکه که ی و له خوا
به زیاد بیټ وورده وورده خه ریکم دیواره کانی به زده که مه وهو به کویری
چاوی دوژمنانی زانست و زانیاری راست و پاک و ره سمن، به ماوهیه کی
که می دیکه سه ربانه که شی داده پوشم .
له و کتیبه دا ده گنه ټاکمی ټه و پرسیارانه ی که سالیانیکه له
میښکتاندا هاتووه ته بوون وه کو:

بو له داییک بوون؟ مه به ست له م هاتن و چوونه به په له یه
چیبه؟ به هه شت و دوزخ چین و له کویدان؟ جهانی مادی و ټه م که ونه
چیبه و به ره و کوئ دهروات؟ خودا ټیمه ی درووستکردوه یا ټه و
درووستکراوی بیړی ټیمه یه؟ ناینه کان، زه مینین یا ناسمانی و مه به ست له
درووستبوونیان چیبه؟ ټایا پیغه مبه ره کان، خودا هه ټیباردوون یا ژیری
بیړی خوږان هیناویانیه ته بوون؟ فه یله سووفه کانی جهانی روژټاوا، ټه گهر
له سه رزمینی پیغه مبه راندا له روژه لاتی جهان به تایبه ت روژه لاتی
نیوه راست، به اتابانه جهان وه، هر پیمان ده گووترا فه یله سووف یا
ده گووترا پیغه مبه ره، به پیجه وانه شه وه؟ ټایا خودا گیاندارانی به مرؤف و
ناژهل و دره خته وه درووست کردوه، یا له توژوخوئی ته قینه وه گه وره که
هاتوونه ته بوون؟ ټه و کونه ره شانیه کی که جاروبار، به رچاووی ته له سکوپه
زه به له حه کان ده که ون، چین؟ ټایا پاشماوه ی ټه ستیره سووتاوه کانن وه ک
زانایان بو ی ده چن یا شتیکی دیکه؟
خودا یار بیټ پیش یا پاش مردنم ده که وټه به رچاووتان.

ریگای کوردایه تی

- ریگایه که در یژ خایه ن و پر له مه ترسی ، زیندان و شکه نجه و برین و برسیه تی و تینویه تی و بیبه رگی و دهره دهری و ئاواره بی و لومه و تانه و تیشه و لیدان و هه لواسین و گولله باران ، ئاسانترین ئه و به سه رها تانه ن که تووشی رپر هوانی دهن ، بیگومان له لایه ن رپرانی نیو خو و دهره و بیبه وه .

- ته نها ریگایه که که کورد به ره و ئازادی ده بات و کوردستانیش به ره و رزگاری .

- ریگایه کی به رفراوانتر له ریگای تهنگی پارتایه تیبه ، رپر هوانی له روانگه یه کی به رفراوانتر و دووربینتر و تیربینتره وه دهره وانه ئه ندامانی نه ته وه که مان ، هه موو کوردیک هاوپی و هاو بیرو یه کسان له قه له م ده دن و به یه ک چاوو ته ماشایان ده که ن و له پیناوی به رژه وه ندیبه کانیا ندا خه بات ده که ن ، به ته واوی به پیچه وانیه پارتایه تیبه وه که هه ر پارتیک ته نها تیده کو شیت له پیناوی که سانیکدا که ئه ندامی خودی پارته که ن .

بیروباوه‌پی کوردایه‌تی

- ته‌نیا بیروباوه‌پیکه که کوردی هه‌موو گۆشه‌و قوژنیکی کوردستان به ئەندامی یه‌ک خیزان و یه‌ک خانه‌واده ده‌ژمیریت و بی‌ری یه‌کتر خۆشویستن له‌میشکیاندا ده‌پوینیت .

- بیروباوه‌پیکه که له‌میشکی کوردپه‌رستانه‌وه‌ ده‌رده‌که‌ویت و ده‌چیته‌میشکی کوردپه‌رستانه‌وه‌ به‌نان و دۆ و چیشتی ساوه‌ری کورد و خوینی کورد ، په‌روه‌ده‌ ده‌بیت و به‌ده‌ست و بازوی کوردیش ئارمانی له‌چاووگیراو که دامه‌زاندنی ولاتی کوردستانی سه‌ربه‌خۆیه ، به‌ده‌ست ده‌هینیت .

- ئەگه‌ر تۆی کورد باوه‌پت به‌و خالانه‌ی سه‌ره‌وه‌ هه‌یه‌ و له‌و باوه‌په‌شدا‌ی که‌ داگیرکه‌رانی کوردستان ، رزگارکه‌ری نین ، ئەوه‌ جیگای ئومیدی و ئەگه‌ر ، نا ، ده‌ست له‌خۆت بشۆره‌وه‌ .

سوپاس و پیزانین

خۆزگه له سوپاس به‌ولاره وشه‌یه‌کی دیکه هه‌بوایه که له ناخه‌وه ده‌مرپریایه بۆ کاک (به‌ختیار کامل)ی خوشه‌ویست، به‌رابه‌ریه که له سه‌دی ئه‌و کارانه‌و ئه‌و مانده‌بوونانه‌ی که له پیناوی مندا، ئه‌نجامیداوه و ده‌دات و کیشاویه‌تی و ده‌یکیشیت، له به‌رپه‌بردنی لاپه‌ره‌کانمه‌وه بگره تا ده‌گاته، یارمه‌تیدان و پشتیوانیکردنم و شوین ده‌نگ و باسی باروودۆخی ته‌ندرووستیم، که‌وتن و به‌سینه‌یه‌کی فراوانه‌وه ئاگادارکردنه‌وه‌ی هاوپی و خزم و که‌سان و خوشه‌ویستانم، چی له ریگه‌ی په‌یامه نووسراوه‌کانه‌وه و چی ته‌لیفۆن و چی په‌یامی ده‌نگیه‌وه.

خوا‌ی گه‌وره، ئه‌و مرۆفه مه‌زنه یا له‌راستیدا (ملک کریم)هم، بۆ پیا‌ریزیت و ته‌مه‌ن درپژی بکات و دوور له هه‌موو، نه‌خۆشی و ناخۆشیه‌ک و سیبه‌ری هه‌میشه‌یی بیت، له‌سه‌ر هاوسه‌روو چووار مندا‌له خنجیلانه‌کانی، ئه‌وانیش بۆ ئه‌م به‌یالییت به‌خۆشی و ته‌ندرووستیه‌وه، له‌گه‌ڵ ته‌مه‌نیکی درپژدا.

پێنه‌ندازه سوپاس به‌ختیار گیان، یاخوا به‌خت هه‌میشه یارت بیت.

ناوهپرۆك

- لاپهڤه
- ۳ . 1. پيشكەش وه
 - ۴ . 2. بۆ ده رناكه ویت
 - ۵ . 3. عيساكهم
 - ۷ . 4. ماچيكي ژيانبهخس
 - ۸ . 5. خودا درهنگ تۆي خسته ريم
 - ۹ . 6. خودا كۆمهك
 - ۱۲ . 7. خالی (قبلة)
 - ۱۳ . 8. سهراب
 - ۱۴ . 9. گري (بركان)
 - ۱۵ . 10. ههر تۆ نهبيت
 - ۱۶ . 11. چاوو
 - ۱۷ . 12. دهركهوتنت
 - ۱۸ . 13. ماچ و ماروو نهژدهها
 - ۱۹ . 14. بۆني تۆ
 - ۲۰ . 15. سووما
 - ۲۱ . 16. نارەزوو

- ۲۲ .17. سزای خودا
- ۲۳ .18. چوانی خوومارت
- ۲۴ .19. (سجدة)
- ۲۵ .20. ئوقره
- ۲۶ .21. دوو بۆچوون
- ۲۷ .22. کهوانی نهبرۆت
- ۲۸ .23. شاکار
- ۲۹ .24. رهشی چاوان
- ۳۱ .25. (فتوی) ی ههندیک له مه‌لایان
- ۳۳ .26. خهونیک و راقه‌که‌ی له شعریکی بی
- ۳۶ .27. شه‌ویکی بی رووناک
- ۴۰ .28. روژیک خوداوه‌ند تۆی خوونقاند
- ۴۲ .29. عه‌باو پینچه ده‌ستکارییه له هوونه‌ری
- ۴۳ .30. سزای پیاوان
- ۴۴ .31. یه‌ک شه‌ره‌ف و دوو مانا
- ۴۵ .32. ئیره‌یی
- ۴۶ .33. تۆ شه‌پۆلی
- ۴۷ .34. جه‌ژنی من و ماتهمی خۆر
- ۴۹ .35. سه‌رابیکی دل‌رفین
- ۵۰ .36. ونبوون له ده‌ریای چاوانتدا
- ۵۱ .37. قزه‌که‌ت و شه‌سته‌ی باران
- ۵۲ .38. پرسییاریکی بی ولام
- ۵۳ .39. تۆ و هه‌تاو
- ۵۴ .40. وه‌فاداری مانگ
- ۵۷ .41. بۆچی زووتر نه‌تسووتاندم

- ۵۸ .4 2 له دلمدا دهژی ئارام
- ۵۹ .4 3 چاوهکانی
- ۶۰ .4 4 شعریکی ههنگویناوی
- ۶۱ .4 5 تیشکی دوو چاوانی نهو
- ۶۲ .4 6 جوانییهکهی نهه
- ۶۳ .4 7 توورهیی نهستیرهکان
- ۶۴ .4 8 مژینی بادهی لیوانت
- ۶۵ .4 9 نازانم بوچی
- ۶۶ .5 0 خهمی چروکان
- ۶۷ .5 1 چاوانی تۆم رینهمایه
- ۶۸ .5 2 تاقه گووله بیوینهکه
- ۷۰ .5 3 توی شاگوول
- ۷۲ .5 4 ههتاوهکهه
- ۷۳ .5 5 خهههکاتم
- ۷۴ .5 6 تهنیایی
- ۷۵ .5 7 ههر خووشیم دهوی
- ۷۶ .5 8 نارزوو
- ۷۷ .5 9 تۆ پهریت
- ۷۸ .6 0 خهیاال و مهحال
- ۷۹ .6 1 قزت
- ۸۰ .6 2 تۆ خۆت گوولی
- ۸۱ .6 3 شهوبو
- ۸۲ .6 4 چوواری وهرزی سأل
- ۸۳ .6 5 دوو پرسییاری له مهیر جوانی تۆ
- ۸۵ .6 6 مانگی رمضان

۸۶	۶۷. هه‌له‌ی شاعران
۸۷	۶۸. تۆ و من و (با)
۸۸	۶۹. په‌یامیک بۆ دایکم
۹۰	۷۰. عشقی نهو
۹۱	۷۱. من کیم
۱۰۰	۷۲. چاپکراوه‌کانم
۱۰۲	۷۳. چاپنه‌کراوه‌کانم
۱۰۸	۷۴. ریگای کوردایه‌تی
۱۰۹	۷۵. بیرو و باوهری کوردایه‌تی
۱۱۰	۷۶. سوپاس و پیزانین
۱۱۱	۷۷. ناوهرۆک

زۆر له مېژدا چاوه پروانم،
بۆ ئه و ماچه ی به ئینت دا،
له سه رگۆن نام،
أما، به لام،
گوینم له دهنگی،
ماچی مه موو عاشقان بوو،
به دهیان جار،
نه یه ک و دوو.
هه ر نه گه یشت،
ماچه که ی تۆ،
ناز انم بۆ؟
له مێشکمد ا پرسیارنکه،
به بێن و لام،
ئه وه ی سه بیره،
وه ک فه رمووتان،
نه ته نیا هه ربۆ چرکه یه ک،
چاووم داخه م،
هینده م نووقان،
چوومه خه وو،
له خه ویشدا،
نه هاتیه، لام،
نه راپه ریم،
به دهنگی ماچی،
سه رگۆن نام.